

Əhməd Cavad

Səsli qız

Sənin səsin, gözəl qız,
Səslərin ən gözəli.
Eşitmədim belə səs,
Dünyanı dinləyəli...
Can alıb yüksəldikcə
Avazın pərdə-pərdə.
Çox şeylər görən könlüm
Yenidən düşdü dərdə.
Bülbülün səsi kimi
Qaynayır incə səsin.
Sanki ömrüm uzanır
Uzandıqca nəfəsin.
Acımazsən könlümə,
Zildən enərsən bəmə.
Qız, yazığam bu dildə
Dərdimi şərh eyləmə!
Qız, qurbanımı istərsən
İnlətdiyin bu səsə?
Min dəfə ölsün canım,
Söyləməsin bir kəsə.
Qəbul et qurbanımı,
Susma, allah eşqinə
Bundan sonra mənimçün
Yaşamaq nə, ölmək nə?!
Hər nəfəsin bir ayə
Vəhyi - müqəddəs kimi.
Dünyada nemətmi var
Bu səndəki səs kimi?
Heç birinn lütfündən
Tapılmaz ki, bir payı.
Bilirəm ki, dərdindən
Ölənlərin yox sayı.
Qız, bu küskün könlümü
Bircə sənsən güldürən.
Sənsən məni dirildən,
Sənsən məni öldürən!
Məftunam mən səsinin
Bülluri axışına;
Məftunam gözlərinin
Atəşin baxışına...
Sənin incə səsində
Dalğalanan nəşəyə
Qurşandım sitayişə
“Nəfxeyi-rəbbim” deyə.

İndi şübhəm qalmadı:
Səsindəki qəhqəhə
Doğrudan cəzb edərmiş
Sufini eşqiləhə.
Səsindəki sirri mən
Gedib sordum dərvişə.
O məndən daha əvvəl
Heyran imiş bu işə!..
Bildimi, bilmədimi?
Açmadı sirr allahı;
Dedi: «haqqın cəlvəsi
Görünür kahi-kahi,
Sirri-həqq hakim olmuş
Ta əvvəldən hər yerə.
Hər qovmin imanı var
Bir səsli peyğəmbərə.
Çoxdandır anlaşılmış
Bu sirr Fərat boyunda.
Axtarırmış o sirri
Kür-Arazın suyunda...
Əskilər onu sormuş
Ağsaqqal ərənlərə,
Haqq nuri, haqq sirrini
Qəlbilə görənlərə,
Demişlər ki, birinci
Gözəllik qız səsidir.
Gözəl qızda gözəl səs
Bu haqqın cəlvəsidir.
Hər dinin əsli nədir?
Qaibdən gələn bir səs.
Bicarə insanlığın
Dərdini bilən bir səs.
Bir çox gözəl qızların
Billur kimi səslərn
Azmı xilas eyləmiş
Ölümdən bəkəsləri?..

* * *

Oxudum tarixlərdə:
Qan içən bir hökmdar
Bir ölkəni amansız
Eləmişdir tari-mar.
Altı aydan çox sürən
Qanlı bir mühasirə,
Tutulmuşdu çox acı
Basqına birdən-birə:
Yüz minlərlə atılan
Can yağısı oxları

Dişlərilə çeynəyib,
Sərilmişdi çoxları.
Doğranmış əllərində
Qırıq qılinc qəbzəsi,
Boğulmuşdu köysündə
İgidlərin son səsi.
Yurdunu verməyənlər
Doğranmışdı xıncaxınc,
Tökülmüşdü yerlərə
Dağ kimi qalxan, qılinc.
O yanda qanlı gövdə,
Bu yanda gövdəsiz baş...
Bir qafa çıqlamışdı
Hər qəzadan enən daş.
Yüz minlərlə qız-qadın
Dağılmışdı düzlərə.
Ölüm rəngi çökmüşdü
Saralan üz-gözlərə.
Cənnət kimi bir ölkə
Məzarlığa dönmüşdü.
Bir çox evlər yıxılıb,
Xanimanlar sönmüşdü.
İşlənməmiş qalmadı
Bir cinayət, bir günah.
Əzmişdi insanlığı
Ordusuyla padişah.

Haqsızlıq oldu qanun,
Yıxıldı xanimanlar.
Hər şeydən xəbərsizkən,
Yandırıldı çox canlar.
Qalmadı ağızlarda,
Yaşamağın heç dadı.
Bir çox yazıq quşların,
Qoparıldı qanadı.
Əsgərsiz komandanlar,
Qırılıb atdı yayını.
Fələk döndərdi zəhrə,
Bu ölkənin payını.
Gülmək zəti yox idi,
Ağlamaq oldu yasaq.
Zavallı məğlub ölkə,
Sənə nə hüquq, nə haqq!.

Ertəsi gün çox erkən,
Yuyuldu qaldırımlar.

Şallaqla güldürüldü,
Hıçqırıqlı bir diyar.
Yuyuldu divarlara,
Sıçramış qan ləkəsi.
Vay səsi susduruldu,
Əmr edildi toy səsi.
Haqqı yoxdu kimsənin,
Söz deyib, dərd açmaya.
Bəzənib çıxmalıydı,
Gələnlər ağlaşmaya.
Döndü, oldu qəhqəhə,
Qan qusan hıçqırıqlar.
Çiçək səpəcək oldu,
Bütün qəlbiqırıqlar;
Qan içən padişaha,
Hazırlandı istiqbal:
– Çıxmalısən qarşıya,
İstəyir öl, istər qal!..
Elə bil olmamışdı,
Dünənki keçməkeş də.
Çıxdı güləş üzüylə,
O bəxtəvər günəş də.
“Mənim də qanlı, qansız,
Cilvələrim var!” – deyə.
Çıxdı dərin göylərə,
Sıçrayaraq üzməyə.
Yüksəlincə göylərin,
Sakit gəzən sultanı.
Qaranlığın qalmadı,
Dodaqlarında qanı.
Çaşdığından əvvəlcə,
Bulutlar da qızardı.
Dünən bulutların da,
Çox dönük rəngi vardı!
Bir az sonra onlar da,
Əkildilər getdilər:
Yerdə qalan buludlar,
Matəmi tərk etdilər.
Kimdir bu sultan deyə,
Sordular bnr-birindən;
Eşidincə adını,
Ah çəkildilər dərindən.
Ağardılar qorxudan,
Çəkildilər dağlara;
Sırmalı bəxtəvər də,
Qonaq gəldi bağlara.

Bilmirəm gördünüzmü,
Sabah vaxtı çiçəklər.
Çıxınca çaşqın günəş,
Nə dadlı mahnı söylər?!
Bu qıldıqsız Günəşin,
Sehr var baxışında.
Bir kərə göründümü,
Göz yaşı axışında,
Çiçəkli kirpiyində.
Yaşdan əsər qalmayı, r,
Qaşqabaqlı buluddan.
Bir salam da almayı, r...
Nəşədən hallanırlar...
İçirlər zövqi incə...
Çiçəklərdə dad vardır,
Ta qaranlıq gəlincə...
Ömürdəndir bir gün də,
Ey çiçək sevin, haydı!
Ya batmayaydı Günəş,
Ya çiçək olmayaydı!..
Birdə ki, bu həyatda,
Günəşmi yalnız batan?
Az qaldı deyəcəkdin,
Bütün həyat bir yalan!..
Həyat yalan olsaydı,
Bu coşğun çiçəklər nə?..
Yox, bir günlük də olsa,
Həyat həyatdır yenə!..

Dünən bir nişan yoxkən,
Bağda səsdən, səmirdən.
Enincə dağdan günəş,
Quşlar da coşdu birdən.
Qarışdı qaqqılıtlar,
Büllur səslə cəhcəhə,
Yüksəldi hər budaqdan.
Bir nəzənin qəhqəhə...
Sanki birdən çalındı,
Qumrov, kaman, nayla, ney.
Doldu şirin səslərlə,
Kölgəli bağ, boz güney...
Məgər bəzən həyatla,
Ölüm qardaş olurmuş:
Uçuşurdu yanaşı,
Göyərçinlə qaranquş!..
Qorxmada n üzə çıxdı,
Eldən qaçan qırqovul.

Yumşaldı ürəklər,
Qalmaqda şeytan, çuğul....
Zalımın bəxti üstün,
Məzlumların ahından,
Quşlar nə gözləyirdi.
Ölüm padişahından!?
Quşlar da, bax, gözəl qız,
Coşdu o gün sənitək;
Onlar da sərdi, durdu,
Yollara səsdən ipək.
Bütün şəhər silkinib...
Əsər qoymadı pasdan,
Dünənki matəm hanı?
Doğrudan, çıxdı yasdan.
Düşmən şahın gəlişi,
Qanuni bayram oldu.
Bir çox dərdli ürəklər,
Qanlı sevinclə doldu.
Qəribə şeydir insan;
Al əlindən canını,
İstəyirsən ovucla,
Hortlat axan qanını,
Qoparıb əz qəlbini.
Əylən çırpınmasilə,
Sürüklənsin yerlərdə
Beyninin bağasilə,
Heç baxma istəyirsən,
Saflığa, günaha əs,
Bir yırtıcı cəllad ol.
Doğra parça-parça, kəs,
Qadınsa, tut, boğ onun
Qan qusan fəryadını,
Qoy çıxarsın yadından
Sevdiyinin adını;
Qızsa, atın döşündə,
Ləhlət gün qızmarında.
Gəlinlə, hərəracə qoy,
Əsirlər bazarında;
Sonra çəkil uzaqdan,
Məğrur baxışla bir bax!
Görəcəksən ölənlər,
Baldırında bağırısaq:
Sənin qanlı əlində
Bitməz qüvvət var deyə,
Hazırdır bağışlayıb
Dadsız-dadsız gülməyə.
Bu yoxsul insanları,
Qırdırdınmı bir kərə.

Qəhrəman olacaqsan,
Düşəcəksən dillərə.
Keçmişdə coşmayırdı,
Məzlumun qanlı kini;
O zamanlar güc idi,
Xalqın yeganə dini.
Səyirdərək dağalar,
Sağa-sola atını.
Seçdilər əhalinin,
Yoxsulunu, tatını.
“Şah keçəcək yolları,
Kirlətməsinlər” deyər,
Yolçularla yanaşı.
Qovdular dal cərgəyə,
Ordu tirəndazları.
Girdilər ellik bağa,
Çalışdılar qalmasın,
Ağacda bircə qarğa.
Saçaqlı xalılarla,
Bəzəndi barlı çarşı,
Bayraqlı minarələr,
Yüksəldi göyə qarşı.
Kəlisə qülləsində
Çalındı zorba canlar.
Az qaldı deyəcəkdim,
Mədən də zordan anlar.
Danqırtıyla ötdü can,
Hazırlandı baş keşiş;
Məscid həyətidə də
Eynilə canlandı iş:
Danışdı şişman xoca
Üç saatdan yuxarı,
Hazır qaldı beyətə.
Mömin müsəlmanları.
Xaçilə keşiş çıxdı
Müshəfilə şeyxana;
Çıxdılar istiqbala,
Xaçla məshəf yan-yana.
Əllərində sür təsbeh,
Gümüşlü buxurdanlar
Nazlanaraq səkindi,
Haqdan qaçan insanlar,
Damağı çağ, kefi kök.
Qarnı tox tacirbaşı,
Dingildəyib gedirdi
Şeyxlərlə yanaşı.
İnsan əlindən yerə
Düşməzdə iynə atsan,

Yalnız küçələr deyil
Evlər gətirdi insan.
Dırmaşmışdı uşaqlar,
Mazqallı divarlara.
Boylanıb dururlardı
Ürkək, zəif, avara!..
Dam üstündə qızların
Solğun dodaqlarında,
Boylanmış gəlinlərin
İsraq yanaqlarında
Solmuş hüznün yerində
İndi vardır bir maraqlı.
Nə çiçəklər yetirir
Bu qan qoxulu torpaq!
Sayılırkən əvvəldən,
Bir ölkənin pənahı.
Qarışmışdı xalqına,
Ölkənin məğlub şahı.
Şahın bu gün ağır daş,
Asılmışdı boynundan,
Çıxmayırdı əlləri
Xələtinin qoynundan.
Keçən gündə edərkən
Allahlıq iddiası,
İndi bu son cəlalə
Kəsildi, durdu asi.
Gir yerə, ey padişah!
Sənin bu boş başından
Nələr çəkdi məmləkət
Bir soruş göz yaşından.
Açıldı bayraqlar, çalındı boru,
Fələk görməmişdi bu vürhəvuru.
Toz ərşə dayandı, göy dumanlandı,
Torpaq şaxa qalxdı, toz da canlandı.
Qıvrıla-qıvrıla boz bir əjdaha,
Gəlirdi salama büzülmüş şaha.
Böyüdü, canlandı donuq nöqtələr...
– Onlar atlılardır, nöqtə nə gəzər;
Bir az yaxşı dinlə, hey qıyya bir bax?
Dördnala gəlirlər atlar çaparaq.
Düşmənin də olsa bax, bir az əylən,
Özləri igiddir, atları köhlən.
Olunca kefin kök, yollar da həmvar,
Qızıxmış atlarda başqa ləzzət var!
O gün, doğrudan da, coşmuşdu atlar,
Uçaraq yetişdi qırx, əlli çapar.
Yanaşmış ədəblə el qarğamışa,
Dedilər, yoldadır gərdüneyi-şah.

Qaçdı məğlub şahın bətn-bənizi,
Coşdu, dalğalandı insan dənizi.
İstidən bayıla, tərdən boğula,
Birdən bütün başlar çevrildi yola,
Gözlər qıyılaraq qaşlar çatıldı,
Qələnin bürcündən toplar atıldı;
Bəzəkli qurbanlar sərildi yerə,
Parladı bıçaqlar tək bir cə kərə...
Əvvəl bir sızıltı... sonra təpinmə...
– Dinmə, yazıq heyvan, ölsən də, dinmə!
Çevrilmiş gözünlə yollara bir bax:
Bu gələnin kərdunə uğursuz qonaq
İçməyə qan istər, bilirsənmi, qan!..
Heyvan qanı içər, olmasa insan.
Bax belə alqışla, çırpınıb dur da...
Sənə də payın var bu vürhəvurda!
Belə bir cəlalı görməmişən sən:
Qabaqda qır atın üstündə gələnin
O seyrək saqqalı, buxağı salla,
Yeddi tuğ ardınca gələnin cəlalı,
O qanlı şərabdan doymayan xaqan,
Səndən qan istəyir, bilirsənmi, qan!
Nədənsə, qatilləri
Boğmayırmış göz yaş...
Gəldi uğursuz xaqan,
Əkildi xalqın başı;
Baxaraq azğın-azğın
Qan daman gözlərilə
Ürəkdən məğlub şahın
Əyləndi sözlərilə.
Qalxdı başlar səcdədən
Başladı çirkin hesab:
Dodaqlar üzəngidə
Öpüldü çaxçur, corab.
Simur kürkün ətəyi
Öpüldükcə marçamarç
Ayini-təqdis etdi.
Məshəb ilə qızıl xaç.
Nə fitvalar çıxardı
Ac gözlü yaltaq xoca!
Keşis də xaç çevirdi,
Yalan qusdu bolluca.
Din bir çəkuzandisa,
Həm uzanır bükülür,
Həm qaynar qatran olur -
Boğazlara tökülür:
Sehrli bir halı var,
Haqq çıxarır yalandan.

Yeni bir fitva tapır
Hər olandan, qalandan...
Qalmadı dal cərgədə
Burda da tacirbaşı,
Keşis, xoca, bir yerdə
Durmuşdular yanaşı.
Əslisi gəldi sanki
Bağrıyanıq Kərəmin,
Edilən dualara
Ürəkdən dedi: “Amin”!
Ağsaqqalı bir qoca
Bir ehtişam əsiri,
Uğursuz hökmdarın
Beş tuğlu baş vəziri
Yetirdi məğlub şaha
Buyruğunu xaqanın:
“Malın, mülkün bizimdir,
Amanda ancaq canın.
Qarşı çıxdın xaqana.
Tutmadı, söndü baxtın.
Qılinc çaldı: qazandıq,
Bizimdir tac və taxtın”.
“Yaşasın” bağirtisi
Qopunca hər bir yandan
Hərəkət əmri verdi
Lələkli baş komandan.
Dal qılinc rigabdarlar
Yarıb keçdi irəli,
Yol açdı kərdunəyə
Bağrıışaraq sərsəri.
Beləcə əski parça
Bır çırtmayla atıldı;
Bütün bu ölkə xalqı
Çox ucuzca satıldı.
Qaldı bütün kənarda
Can verənlər, ölənlər.
Satışı təsdiq etdi
Tox qarınla gülənlər.
Axşam çökdü şəhərə,
Bir südlü, aylı axşam.
Çoxlu xəbər gətirdi
Şivənli, vaylı axşam...
Ürkək gözən kölgələr
Qorxurkən bir-birindən
Göz vurdu ulduzlar da
Göylərin kəfğirindən.
Hiçqırdı yer, bu, doğru,
Bir bax ki, göy nə hayda?

Solğun dodaqla güldü
Hər dərdə solğun ay da...
Ondan gözəl bu zülmü
Bir can ki, görməmişdi,
Qırğında fırlanarkən.
Ay sanki görməmişdi...
Aydən cavab almalı,
Ac, kimsəsiz qalanlar...
Çaş-baş olub baxırdı,
Aydən soraq alanlar...
Axşam düşüncə susdu,
Öz yoxluğu ilə allah.
Allah yerinə qaldı
Töyüşüklü bir yanıq ah!..
Yoxsullar boğularkən
Bu qanlı, yaşlı vayda,
Xaqan dalmışdı eyşə
Bağlardakı sarayda.
Mərmər sütunlu qəsrin
Sarmaşıqlı eyvanı
Çıraqlarla bəzənmiş,
Nurladırdı hər yanı.
Çiçəkli köşkü axşam
Bəzətməmişdi əski şah
Xaqan demişdi: “İndi
Kef etməmək bir günah.
Mənim sadıq vəzirim,
Gəl, gəl, baxaq hesaba:
Vəzirimin saqqalı
Boyansın bir şəraba!”
Gül əndamlı saqilər
Dad qatınca kəlamə,
Yaşılçarşaf sərvlər
Dikildilər səlamə.
Uçuşdu rəqqasələr
Baş vəzir əl çalınca,
Mərmər döşləri üryan,
Baldırlar da yalınca...
Atıldı nazlı qızlar,
Töküldü tellər üzə,
Min yerdən “can!” deyildi
Hər axan süzgün gözə...
Gülərkən gül üzlü qız,
Minalı, güllü qabda,
Büllur əyaqda coşdu
Dünya görən şərab da.
Dumanlandı beyinlər,
Süzüldü gözlər tamam,

Əl-ayaqlar göynədi,
Əzildi sözlər tamam.
Çıxardı sanki yaddan
Axıtdığı qanları,
Səvərdi sayqısızca
Ordu komandanları.
Xumarlandı gözləri
Çılpaq qadınların da,
Sərildilər yerlərə
Xaqanın yanlarında.
Yüksəldi hər tərəfdən
Şəhvətli, kirli səslər
Alınlarda dolandı
Ölüm iyli nəfəslər...
Göründü şəhvət açıq
Xaqanın sözlərindən;
Ədəbsizlik qabardı
Bərəlməmiş gözlərində...
Qaçışın, yazıq qızlar,
Boğsunlar, ölün barı.
Yox, ölüm dadlı isə,
Oynayın, gülün barı!
Bu axşam səs çıxarmaq
Deyil həddi kimsənin,
Günahın ondadır ki,
Adın qadındır sənin
Elə isə durmadan
Dincəlmədən çal-çağır;
Batdımı gözəl səsi,
Bağır deyirlər, bağır!...
Ey süzən qumral qadın,
Yazıqsan süzmə belə!
Qurtarış yoxdur sənə,
Canını üzmə belə!..
Göstərdilər xaqana
Kəsmə telli bir qızı,
Dedilər ki, “bu Sara -
Ölkəmizin ulduzu”.
Fərqi yox, qoy süzülün,
Baxsın belə dərindən,
Nə anlar sərxoş baxış
Saranın gözlərindən!
Kim ki, Saranı gördü,
Çəkdi xeyli yanıq ah.
Bir şey qanmadı ondan
O qəlbi kor padişah.
O qızıl gül damlayan
Meyli dodaqlarında,

Pənbə rəngi qızardan
Pənbə yanaqlarında,
Hər dəfə çağrıldıqda
Ürkək gəlişlərində,
Qorxusundan ağaran
O inci dişlərində,
Fikri dərinləşdirən
Qıvrıq saçlarında,
Qüdrətin qələmiylə
Çəkilməmiş qaşlarında,
Dolğun döşdən qabarmış
Töyşüklü sinəsində,
Dünyanı alt-üst edən
Canlı, billur səsində
Parlayan əməlləri
Anlarını qan içənlər?!
Nə bilir çiçək nədir,
Kor gəlib, kor keçənlər?!
Kar olanlar dünyanın
Mənasız hay-huyundan
Nə anlardı Saranın
Orta, oynaq boyundan?!
Donuq bir şey göründü
Duyğusuz padişaha,
“Oxusun!” – əmri çıxdı.
Sara coşdu bir daha.
Can verən sərxoş gecə
Ölürkən yorğun, əzgin,
Coşdu qızın səsində
Ölkədə qaynayan kin.
Boş yerə bir ölkənin
Haqsızca axan qanı
Saranın dodağında
Canlandı, oldu mahnı:

Şərqi

*Mən ki, səndən doymamışdım,
Quş qonmağa qoymamışdım.
Bir almanı soymamışdım,
Kim sənə gəc baxdı, bağlar?!
Bağçalarda qırmızı nar,
Qırmızı, qan güllərin var;
İyləməyə doymamış yar,
Gəldi şimşək çaxdı, bağlar!..
Qızlarının boynu bükük,
Ördəyinə can ağır yük.
Çaldı şahmar, tozladı tük,
Gör nə qanlar axdı, bağlar!..
Darğınam mən belə baxta,*

*Ürəyim qan laxta-laxta.
Bax ki, kimlər çıxdı taxta,
Küsdü kimin baxtı, bağlar!
Çıxmamış gün, atmamış dan,
Qanlı bir toz qalxdı yoldan.
Qoç igidlər oldu qoldan,
Qanlı kəfən taxdı, bağlar!
Nədir səndə bu qüvvət,
Susdurur aslanları.
Bəzən düşündürür də,
Qan içən insanları!
Sara susunca, xaqan,
Xırlayıb, bağırdı: “Hey,
Mən Saranın əlindən,
İstəmə bir qədəh mey!..
Bir oxla ayrılmışdı,
Sara nişanlısından.
Düşündü: “İntiqam al,
Gəl onun qanlisindən”.
Arqunu görməmişdi,
Son nəfəsdə gülərkən.
İndi görmək istədi,
Cəlladını ölərkən.
Fırlatdı bir qəhqəhə,
Çılğınca qalxdı birdən,
“Arqun, sən olmadıqda,
Yaşayaram necə mən?!
Arqun, yetiş, hardasan?
Qaldır mənim qolumdan,
Qurtarım öz yurdumu
Həqarətdən, zülümdən!”
Sara süzdü bir dəfə
Xaqan mırlandı: “Bəh!..Bəh!”
Sara süzdü bir daha
Əlində gülgün qədəh.
Rəqqasələr də qalxıb
Başlayınca süzməyə;
İti bir hərəkətlə
Zəhər qatdı qız meyə.
İndi onun halını
Gücdür gətirmək dilə;
Ürək çırpıntısından
Çapqınlandı mey belə.
Qadınlıq qorxusundan
Yarıldı gülgün dodaq,
Yanaşdı titrəyişlə
Düşməni şahə bir sayaq;
Qansız dodaqlarilə*

Öpdü şahın əlindən.
“Buyursun padişahım!”
Zorla çıxdı dilindən
– Sən çoxdan içməliydin
Bu gülgün zəhri, ey şah.
Şahmarı sağ buraxmaq
Öldürməmək bir günah!..
Doğrudur xalqın sözü:
Qanlıyı qan tutarmış,
Bəzən də bir içim su
Əjdahanı boğarmış!
Şahı ölmüş görəndə
Açılan gülgün səhər,
Qarışdı məclis bütün
Qaçıxdı rəqqasələr.
Səs-küy yayıldı şəhrə
Çatdı başsız bir ordu
Bir sərçə çıxdı birdən
Qaçırtmış qanlı qurdu.
Ayaqlandı bütün xalq -
Arvad, uşaq, qocalar...
Çarpışdı son gücüylə
Düşməni oldu tari-mar...
Bir qızın hümmətilə
Qurtarıldı bir ölkə,
Az çəkmədən qan ilə
Yuyuldu iyrənc ləkə.
Gözəl qız, həmin ölkə
Dustaqdan azad oldu
Sara adı xalq üçün
Ən sevimli ad oldu...
İlk qüvvəti o qızdan,
Alırmış hər sənətkar.
Hər bucaqda Saranın,
Mərmərdən heykəli var...
“Azadlıq” eşidincə,
Gülümsəmə belə şad;
Saranın məmləkəti,
Köhnə mənada azad.
Orda hər şey asılı
Qan içən bir kraldan,
Sərdar orda hüriyyəti
Baftalı generaldan.
Yoxsullar o ölkədə
Özgəyə can vermədən.
Hüriyyətin barını
Tox qarınlar dərmədən.
Sən ancaq istibdadın

Eşitmişsən adını;
Bax, alnımda izn var
Görmüşəm mən dadını.
Bir bu süzgün baxışla
Gün düşən dağlara bax:
Mən bu yaşıl dağlardan
İllərcə düşdüm iraq!
Nə varlıqlar verildi
Bir çox yox olmuşlara!
O qanlı günlər hara.
Bugünkü günlər hara.
Gözəl qız, yaxşı vaxtda
Başladın gül açmağa;
Bu gün sənin yurdunda
Nə qul vardır, nə ağa!
Sən bu sərbəst göylərin
Sərbəstcə ulduzusan.
Qayğısız bir ölkənin
Qayğı bilməz qızısan.
Sərbəstdir alnındakı
Qıvrıncıq tellərin də.
Sərbəstdir sənin kimi
Gün görmüş ellərin də.
Elə isə bir də coş
Səsin düşsün dağlara.
Sən kimdən çəkinirsən?
Qız hara, susmaq hara?

1928 - 1929